

23 – 27 KASIM 1998
ANKARA HILTON OTELİ

**“DİNİ KONULARDA TOPLUMUN AYDINLATILMASI VE
DİNİN FARKLI YORUMLANMASINDAN KAYNAKLANAN
PROBLEMLER VE ÇÖZÜM YOLLARI”**

**KOMİSYONU
BİLDİRİLERİ**

DİN VE LAİKLİK İLİŞKİSİ

(ÖZET)

Ethem Ruhi FİĞLALİ

Din ile laiklik arasındaki ilişkilerin insanlık tarihi boyunca çok olumlu ve yumuşak olduğu söylenemez. Özellikle Avrupa'da yeryüzünde ilahi hükümlerliliği temsil eden kilise ile siyasi egemenliğin mümessili durumundaki yöneticilerin çekişme ve çatışmaları, kilise ile devletin, başka bir ifade ile din ile dünya ilişkilerinin kesin hatlarla belirlenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu ihtiyaçtan doğan laik rejim, dünyevi gücü temsil eden devletin de ruhani gücü temsil eden kilisenin de kendi bünyelerinde tam anlamıyla hür ve serbest olmalarını öngörmüştür.

Buna göre pozitif bir değer olan laiklik, dinlerin yerini alacak yeni bir dogmalar sistemi, siyasi ve ideolojik bir dayatma aracı, vatandaşlar için de kabulü zorunlu bir iman olamaz, olmamalıdır da. Esasen egemenliğin kaynağının beşeri irade oluşunu ifade eden laiklik, dini ortadan kaldırmaz; bilakis herhangi bir dine inanan kişinin, dindarın ibadet ve inanç özgürlüğünü devlet gücünün teminatı altında yaşaması ilkesini getirir. Ayrıca egemenliğin kaynağının beşeri irade olmasının zorunlu sonucu, devleti oluşturan fertlerin de kanun önünde eşitlik hakkına sahip bulunmalarınıdır. Bu da her şeyden önce din ve vicdan hürriyetinin varlığını zorunlu kılar. Bun karşılık dinlerin ve dini teşkilatların, hiçbir şekilde devlet işlerine ve siyasete karışmamaları ve karıştırılmamaları gerekir.

Laiklik teokrasiye yani Tanrı'yı iktidarın ve egemenliğin

meşru kaynağı olarak gören ve Tanrı adına iş gördüğü inancıyla bunu paylaşmaya yanaşmayan bir ruhban sınıfına karşı milli iradeyi temsil ettiğine göre, İslam, pekâlâ laik zihniyete en yakın dindir.

İslâm'a tarihi ve toplumsal gerçekliği içinde yaklaşılabacak olursa, onun din ve devlet işlerine farklı bir bakış açısını getirmiş olduğu görülecektir.